

Projekt A04f: Automatisk fjernlån – også af eget materiale

Evaluering

Forarbejde	1
Arbejde i 2014	2
Bibliotekernes deltagelse	3
Evaluering	4
Opsamling af nogle af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen	4
Uddrag af kommentarer fra bibliotekerne	5
Hvilke fordele ser bibliotekerne?	5
Hvordan har man håndteret problemet med de lånere der står i kø i forvejen?	5
Hvilke ulemper?	6
Kommentarer til begrænsningen ældre end et år?	6
Andre kommentarer?	7
Statistik over materialer bestilt via funktionen automatisk fjernlån af eget materiale	8
Fremtid - anbefaling	10

Forarbejde

I 2013 nedsatte DBC en arbejdsgruppe til projektet "Automatisk fjernlån fra bibliotek.dk af egne materialer".

Arbejdsgruppens deltagere:

Gunhild Søndergaard, KKB

Anne Storgaard, FRB

Gitte Andersen, Odense

Birgitte Jespersen, Holbæk

Vita Beeck, Åbenrå

Vibeke Petersen, ÅKB

Henrik Haagensen, SB

Poul Erlandsen, KB

Karin Englev, RUB

Leif Andresen, Kulturstyrelsen

Anders-Henrik Petersen, Nanna Agergaard, Elva Einarsdóttir, Kirsten Larsen, DBC

De kom i april med følgende indstilling:

Arbejdsgruppen foreslår at der gås videre med ideen. Næsten alle i arbejdsgruppen vil i så fald afprøve det i praksis. KKB vil gerne med som långiver – som låntager under forudsætning af at man kan vælge nogle få betjeningssteder. ÅKB vil nok ikke være med. De fleste i arbejdsgruppen har tjekket deres chefers holdning til funktionen.

Det foreslås at der er Test af automatisering i systemet ("ville være blevet automatiseret") (som i det nuværende).

Statistik på funktionen vil være godt- så man kan se hvor mange der er automatiseret af denne type – og hvem der er leverandør og hvem der er modtager. ("Betalingsbalancen").

Arbejdsgruppen synes det er en god ide med et forsøg med frivillig tilslutning, og at alle har mulighed for at se hvad der ville være blevet automatiseret.

Arbejdsgruppen anbefaler ikke en høring inden forsøget – det er lettere at forholde sig til kompleksiteten når man har prøvet det i praksis.

Projektet med test og evaluering kom på udviklingsplanen for 2014 med denne formulering:

Projekt A04f: Automatisk fjernlån – også af eget materiale. Evaluering.

En ny version af bestilsystem og VIP-kompleks, som håndterer opsætning af automatisk fjernlån af eget materiale, er sat i drift og meldes endeligt ud til bibliotekerne november 2013. Systemet er sat op til at bibliotekerne frit kan vælge at lade bestil systemet lave automatisk fjernlån af bestillinger på eget materiale ud fra følgende faste parametre:

- Materialet skal være udlånt i egen bestand og forventes ikke at være tilgængeligt inden for 14 dage
- Materialet skal stå på hylden i et andet bibliotek (der oprettes ikke reservering)
- Materialet må ikke være nyere end 365 dage

Systemet afprøves i et etårigt forsøg hvor bibliotekerne afprøver automatisk fjernlån af eget materiale. Alle biblioteker kan afprøve det via opsætning i VIP-basen. Forsøget skal munde ud i en rapport der opsummerer bibliotekernes erfaringer med automatisk fjernlån af eget materiale, deres tilfredshed med den implementerede løsning, registrering af evt. ønsker til ændring af funktionaliteten, samt en samlet anbefaling vedr. den videre udvikling eller anvendelse af denne funktionalitet. Den oprindelige projektgruppe med biblioteksmedarbejdere inddrages i evalueringen.

Arbejde i 2014

Siden december 2013 har bibliotekerne kunnet sætte op i VIP at de ønskede at bruge eller teste systemet til automatisering af fjernlån på eget materiale.

Der er informeret om projektets fremdrift via danbib.info og i blogposts:

<http://profblog.bibliotek.dk/archive/2013/12/09/automatisk-fjernlaan-af-eget-materiale> (9.12.13)

<http://profblog.bibliotek.dk/archive/2014/01/29/automatisk-fjernlaan-af-eget-materiale-bedre-test-information> (29.1.)

<http://profblog.bibliotek.dk/archive/2014/03/18/automatisk-fjernlaan-af-eget-materiale-ny-soegemulighed> (18.3.)

<http://profblog.bibliotek.dk/archive/2014/04/07/automatisk-fjernlaan-af-eget-materiale-hvordan-gaar-det> (7.4.)

<http://profblog.bibliotek.dk/archive/2014/07/02/automatisk-fjernlaan-af-eget-materiale-ny-soegemulighed-i-bob> (2.7.)

<http://profblog.bibliotek.dk/archive/2014/08/14/automatisk-fjernlaan-af-eget-materiale-status> (14.8.)

Desuden har projektet være drøftet på Statsbibliotekets fjernlånsnetværksmøder (april og november – Århus og Roskilde).

Bibliotekernes deltagelse

Disse biblioteker har deltaget med funktionen i drift i hele eller noget af testperioden:

710100	Københavns Biblioteker
715300	Brøndby-Bibliotekerne
715500	Dragør Bibliotekerne
715700	Gentofte Bibliotekerne
715900	Gladsaxe Bibliotekerne
716100	Glostrup Bibliotek
716500	Albertslund Bibliotek
716900	Høje-Taastrup Kommunes Biblioteker
718500	Tårnby Kommunebiblioteker
718700	Vallensbæk Bibliotek
720100	Allerød Biblioteker
721000	Fredensborg Bibliotekerne
721700	Helsingør Kommunes Biblioteker
721900	Hillerød Bibliotekerne
722300	Hørsholm Bibliotek
723000	Rudersdal Bibliotekerne
725000	Frederikssund Bibliotekerne
725300	Greve Bibliotek
725900	KøgeBibliotekerne
730600	Odsherred Bibliotek og Kulturhuse
731600	Holbæk Bibliotek
735000	Lejre Bibliotekerne
736000	LollandBibliotekerne
737600	Guldborgsund-bibliotekerne
739000	Vordingborg Bibliotekerne
740000	Bornholms Biblioteker
741000	Middelfart Bibliotek
746100	Odense Centralbibliotek
751000	Haderslev Bibliotekerne
753000	Billund Bibliotekerne og borgerservice
754000	Biblioteket Sønderborg
755000	Tønder Kommunes Biblioteker
757300	Varde Bibliotek
757500	Vejen Kommunes Biblioteker
758000	Aabenraa Bibliotekerne
760700	Fredericia Bibliotek
761500	Horsens Bibliotek
762100	Koldingbibliotekerne
767100	Struer Bibliotek
770600	Syddjurs Bibliotek
773000	Randers Bibliotek
778700	Thisted Bibliotek
781000	Brønderslev Bibliotek
781300	Frederikshavn Kommunes Biblioteker
782000	Vesthimmerlands Biblioteker
786000	Hjørring Bibliotekerne
810010	Det Kongelige Bibliotek: Nationalbibliotek og Københavns Universitetsbibliotek
820010	Statsbiblioteket
820040	Roskilde Universitetsbibliotek

820080	Biblioteket Arkitektskolen Aarhus
820090	Det Farmaceutiske Bibliotek
820110	Det Biovidenskabelige Fakultetsbibliotek
820120	CBS Bibliotek
830950	VIA UC Bibliotekerne
831020	VIA UC Bibliotekerne
840540	Det Juridiske Fakultetsbibliotek
872550	Studiecentret, Espergærde Gymnasium og HF

Disse biblioteker har kun brugt funktionen som test:

716700	HvidovreBibliotekerne
717300	Lyngby-Taarbæk Bibliotekerne
718300	Ishøj Bibliotek
718500	Tårnby Kommunebiblioteker
724000	Egedal Bibliotekerne
732000	Faxe Kommunes Biblioteker
763000	Vejle Bibliotekerne
765700	Herning Bibliotekerne
777900	Skive Bibliotek
785100	Aalborg Bibliotekerne
830460	University College Lillebælt
830560	Københavns Tekniske Bibliotek
830690	University College Lillebælt, Biblioteket

Evaluering

Efter aftale med arbejdsgruppen er indsamling af bibliotekernes evaluering sket skriftligt (uden møde i arbejdsgruppen).

Evalueringsskema er sendt til: arbejdsgruppen og alle biblioteker som har været tilmeldt funktionen (i drift eller som test). Desuden er der sendt en DanBib-info om at andre kan rekvirere evalueringsskemaet hvis de ønsker det.

Vi har modtaget 35 evalueringsskemaer - 30 fra folkebiblioteker og 5 fra forskningsbiblioteker.

Opsamling af nogle af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen

I hvor lang periode har I brugt automatisk fjernlån af eget materiale – drift?	Langt de fleste har været tilmeldt i næsten hele perioden.
Har alle afdelinger været tilmeldt eller kun nogle?	Alle afdelinger i de deltagende biblioteker - pånær København hvor tre afdelinger har været med i forsøget.
Hvis systemet fortsætter som nu, vil I så forsætte?	Ja – alle. København dog med det forbehold at organisationen godkender det.

Uddrag af kommentarer fra bibliotekerne

Langt fra alle kommentarer er medtaget, men forhåbentlig nok til at vise bredden i svarene.

Hvilke fordele ser bibliotekerne?

Bornholm: Låneren får materialet hurtigt i stedet for at komme i kø hos os selv. Især ved kursusforløb, hvor flere lånere (lærere, sygeplejersker f.eks.) skal bruge den samme bog samtidig, er det jo rigtigt smart, at deres bestillinger bare bliver effektueret – hvis de opfylder alle kriterierne, selvfølgelig.

CBS: Serviceforbedring for brugerne, at de får materialerne hurtigere og en bedre udnyttelse af materialerne bibliotekerne imellem.

Dragør: At vores lånere hurtigere kan få materiale de har reserveret.

At der sker en større udnyttelse af materialerne mellem biblioteker.

Frederikssund: Mindre ventetid for låner. Større udnyttelse af bibliotekernes samlinger generelt set.

Gentofte: Det er en stor fordel for de mange brugere af bibliotek.dk og en mere ens ventetid. Ofte er der mange ledige eksemplarer i landet på de titler vi i perioder har kø på i Gentofte.

Glostrup: Vi vil gerne arbejde på en moderne, tidsvarende måde og udnytte de muligheder, der er for at optimere materiaflowet. Det har medført færre manuelle BOB-håndteringer.

Helsingør: Mindre manuelt bestillingsarbejde af hastefjernlån

Holbæk: En stor fordel især i opgavetider, at vores brugere ikke behøver vente på det ene eksemplar vi har, hvis der er ledige materialer et andet sted i landet.

Høje-Taastrup: Lånerne har været meget glade for at få materialerne hurtigere og vi synes det er en fin måde at udnytte landets samlede materialebestand på.

Men vi holder øje med det, og hvis en titel pludselig genererer mange fjernlån, prøver vi at supplere den.

Odense: I bestillingsfasen kan der være en besparelse på den manuelle håndtering.

Antallet af automatiseringer ser fornuftigt ud.

Randers: Bøgerne står ikke døde på hylderne på landets biblioteker – ”en slags national flydende bogbestand”. Vi har reduceret i eksemplaranstal i kassationsrunder og automatisk fjernlån tilgodeser brugerne der fortsat har brug for materialet. Vi bruger mindre tid på tid på reserveringsgennemgang.

VIA: Vi skal ikke gennemgå reserveringskøer – hvilket for vort fjernlånsteam giver en meget stor tidsbesparelse.

Hvordan har man håndteret problemet med de lånere der står i kø i forvejen?

Frederikshavn: Vi tager ind imellem et tjek på titler, som har en lang reserveringskø og bestiller på andre biblioteker, hvor materialet er hjemme.

Det var smart, hvis det slog igennem på reserveringer i egen base også.

Frederikssund: Vi samler op på lånere, der har ventet på et materiale i mere end 1½ måned og opretter så enten et interurbanlån eller supplerer materialet i egen samling

Gentofte: Vi bestiller fjernlån til lokale lånere som venter i kø hvis de henvender sig

Glostrup: Vi ved, der er indbygget en uretfærdighed, som vi ikke håndterer; men vi er bevidste om den.

Men systemet sidestiller lånerne med dem, der kommer på biblioteket og som vi af og til i situationen bestiller materialer til udefra, hvis det er udlånt hos os og haster.

Helsingør: Vi har ikke gjort noget, da problemet ikke er stort. Manuelle hastebestillinger har også tidligere forfordelt enkelte lånere. Fuld retfærdighed kan næppe opnås.

Holbæk: Vi tænker, at de ikke er dårligere stillet end tidligere, og har generelt en kultur, hvor vi gerne bestiller udefra, hvis der er ventetid hos os, og det ved mange brugere. Derfor kommer mange selv, hvis de synes, de har ventet længe og spørger om vi kan skaffe fra et andet bibliotek.

Horsens: Hvis lånere fra en ventekø beder om at få skaffet et materiale er det almindelig praksis, at vi bestiller et fjernlån til dem.

Det Kongelige Bibliotek: . I vort bibliotekssystem vises ved materiale som er udlånt/utillgængelige mv automatisk en knap med teksten "Prøv bibliotek.dk". Klik på knappen overfører søgningen til bibliotek.dk.

Det er altså låners eget valg at foretage reservation eller bestilling via bibliotek.dk

Odense: Det er svært at forklare låner (og kolleger), at bestilling sker på en måde, når man starter i bibliotekskatalogen og på en anden måde, når man starter i bibliotek.dk.

RUB: Vi har ingen systematiske arbejdsgange, men vi ser jævnligt på de lange køer (2 reserveringer og derover), og enten køber ekstra eksemplarer eller bestiller til lånerne via fjernlån (ud fra de samme parametre som er opstillet i dette forsøg).

Tønder: I presserende tilfælde, har vi fulgt vores sædvanlige praksis og bestilt materialet manuelt fra andre kommuners biblioteker

Tårnby: Minimering af "spildt arbejde", hvis det reserverede materiale først dukker op, når det er blevet uaktuelt. Bedre udnyttelse af bibliotekernes fælles bestand. Sparer arbejde med at bestille fjernlån.

Vordingborg: Vi skal udnytte systemets faciliteter bedst muligt – jo mere automatik des bedre.

Statsbiblioteket: Vi har ikke gjort noget. Vores filosofi har været, at køerne lokalt ville blive reduceret over tid og at problemet dermed ville løse sig selv.

Hvilke ulemper?

Dragør: At de brugere der bestiller fra bibliotek.dk får materialerne hurtigere end de lånerne, der bestiller hos bibliotekaren eller via hjemmesiden.

Middelfart: Mere kørsel/fragt – hvis det er en ulempe – der køres jo alligevel – og resultatet er en stor service for lånerne. Vi har haft 65 indlån og 43 udlån på godt 4 måneder – det er jo ikke svimlende tal, men en fin service

Randers: Vi skal have lavet procedure for en "overvågning" så vi kan se hvilke titler vi evt. skal/bør supplere – titler som ofte bestilles i automatisk fjernlån f.eks.

Tønder: Lidt mere klargøring af fjernlån – men personalet ser det ikke som et problem rent tidsmæssigt.

Kommentarer til begrænsningen ældre end et år?

Hovedparten af folkebibliotekerne ønsker at bevare de nuværende begrænsninger. Nedenfor refereres nogle af kommentarerne.

Bornholm: Den kunne måske sættes ned. Der er jo andre parametre, der bremser (afleveringsfrist for eget materiale og at materialet skal være tilgængeligt et andet sted). Det er jo især de helt nye materialer, der er efterspurgt alle vegne. Efter ca. ½ år er mange materialer ofte tilgængelige et eller andet sted i landet.

Frederikssund: Begrænsning 1 år er meget passende, da det giver os mulighed for at tilrette egen samling på baggrund af lånerforespørgsler.

Gentofte: En kortere periode kunne også være en mulighed.

Haderslev: Når I spørger, så har vi overvejet, om det måske skulle være 6-8 mdr. , men for mange efterspurgte skønlitterære titler med lang res.kø er køen først afviklet efter 10-12 mdr.

Holbæk: Ok, men kunne måske godt sættes lidt ned, i hvert fald for faglitteratur, hvor nyhedens interesse hurtigt fortager sig.

Det Kongelige bibliotek: Ønskes fjernet.

Middelfart: Perfekt. Hvis der ingen begrænsning var, ville vi ikke deltage. Hvis vi selv kunne trimme i VIP-basen, ville jeg formentlig sætte samme begrænsning.

Randers: Fint med et års "karenstid" – vi undgår at der drives "rovdrift" på andre bibliotekers nyindkøb.

RUB: Begrænsningen må gerne ændres til f.eks. 3 måneder.

Statsbiblioteket: Som udgangspunkt så Statsbiblioteket gerne, at den indbyggede begrænsning blev fjernet. De enkelte biblioteker kan jo i forvejen beskytte deres ny materialer via parameterne i det almindelige automatiske fjernlån som långiver.

Statsbiblioteket selv sætter ikke nogen begrænsninger op som långiver.

VIA: Generelt er vi enige i denne begrænsning hvilket gør det lettere for os at håndtere aktuelle titler med stor efterspørgsel

Åbenrå: Det er ok. Kunne det være en overvejelse værd med et halvt år.

Andre kommentarer?

Bornholm: Det er altid dejligt at få forbedringer i systemet til glæde for lånerne og til aflastning af personalet, så bliv endelig ved med det.

Gladsaxe: Vi fornemmer at der er balance i ind- og udlån

Haderslev: Automatisk fjernlån af eget materiale har betydet et stort fald i antal "forældede reserveringer" hos os i Haderslev

Helsingør: Ser ud til at fungere godt. Har ikke fundet urimeligheder ved tjek i Bob.

København: Forsøget har vist, at fjernlånet ikke er steget i det omfang, vi havde frygtet.

Middelfart: Fint, at vi kan følge med i ind- og udlån i BOB-basen.

Odense: Vi har et ønske om forbedret integration mellem bibliotekssystemerne og bibliotek.dk, så vi kan nedbringe antallet af lånernes dobbelt (eller mere) bestillinger.

Det kan stille krav til bedre/ mere retvisende data hos nogen biblioteker i forhold til materialer, der ikke udlånes til andre biblioteker, eller hvor samme materiale er på DBC post og egen post. F.eks. cd-rom udgaven af Kraks legater og fonde.

Rudersdal: Frygtede at der ville gå "inflation" i ordningen, men den passer stort set sig selv.

Statsbiblioteket: Den anden parameter med at automatisk fjernlån kun gennemføres, hvis eget materiale tidligst er disponibelt efter 14 dage, ser Statsbiblioteket gerne bliver ændret.

Ændringen kunne for eksempel bestå i at tidsperioden ændres fra 14 dage til den gennemsnitlige leveringstid i den nationale kørselsordning.

Hvis kørselsordningen kan levere hurtigere end forrige låner returnerer bibliotekets eget materiale er det jo fortsat en fin serviceforbedring.

Vi vil gerne have en mulighed for at se statistik på titelniveau på det vi indlåner, med henblik på at vurdere på indkøb frem for fjernlån.

Vordingborg: Gerne mere af samme slags.

Statistik over materialer bestilt via funktionen automatisk fjernlån af eget materiale

Indlån, alle biblioteker, automatisk fjernlån af eget materiale:

Indsamlet den 24.11.2014

- Alle biblioteker: 23.027
- Alle folkebiblioteker: 19.691
- Alle forskningsbiblioteker: 3.336

Til sammenligning, det hidtidige fjernlån

Til sammenligning tal for automatisk fjernlån (af materialer som biblioteket ikke selv har), fra 1. januar til 30. november

- Alle biblioteker: 603.561
- Alle folkebiblioteker: 583.600
- Alle forskningsbiblioteker: 19.961

Indlån, automatisk fjernlån af eget materiale, udvalgte biblioteker:

Fra 1.1.2014 til 24.11.2014

Bibliotek	Indlån
Gentofte Bibliotekerne	684
Haderslev Bibliotekerne	857
Holbæk Bibliotek:	1120
Det Kongelige Bibliotek (alle afd.)	1486
Københavns Biblioteker - Hovedbiblioteket: 1719 - Øbro Jagtvej: 761 - Østerbro: 947	3427
Statsbiblioteket	1401

Forholdet mellem indlån/udlån - udvalgte biblioteker.

"Betalingsbalancen" (sammenligning mellem indlån og udlån).

Bemærk venligst: tallene er fra perioden 1.7.2014 (hvor det blev muligt at tælle udlån i BOB-systemet) til 30.11.2014

Bibliotek	Indlån	Udlån
Gentofte Bibliotekerne	376	1740
Haderslev Bibliotekerne	470	125
Holbæk Bibliotek:	635	73
Det Kongelige Bibliotek (alle afd.)	585	227
Københavns Biblioteker	1824	79
Statsbiblioteket	570	1119

Det mest typiske mønster er at biblioteker med overbygningsfunktion i de fleste tilfælde har større udlån end indlån.

Til sidst et enkelt eksempel på en "typisk" automatisk-fjernlån-af-egget-materiale, som illustrerer funktionaliteten. En låner bestiller en titel om sygepleje fra 2008 til afhentning på Holbæk Bibliotek. Den er udlånt hos dem og på centralbiblioteket i Roskilde, men hjemme hos den tredje lokalisering i bibliotekets prioriterede lånevejsrækkefølge (nemlig Statsbiblioteket). Materialet bestilles i Statsbiblioteket.

bibliotek.dk til os
DanBib til os
DanBib fra os

Vis bestillinger
 Afdeling

Vis flere

Oversigt over bestillinger Post 1-10 af 624

Vis næste

dato/ID ☐	Titel	Status
26-11-2014 1017059447	Travelbee, Joyce: Mellemmenneskelige aspekter i sygepleje - 2008 BOG 1. udgave 4. oplag - Kbh., Munksgaard Danmark, 2008. - 268 sider - (Sygeplejeteorier) Idnr: 24163466 ISBN: 9788762801967 ISBN: 87-628-0196-1 Ugekoder: DBF200851 BKM200851 DAT990445 DAT990941 DAT991042 DAT201103 DAT991149 Opstilling: 61.701 <input type="button" value="Se mere"/>	Kan leveres Detaljer
Noter Bestillingen er blevet automatiseret Kun den bestilte udgave kan bruges Reservering ønskes Interessedato: 26-02-2015.		
Låner <input type="button" value="Se mere"/>		
Afhentningssted: Holbæk Bibliotek (731600) Nygade 9-13 4300 Holbæk Email/fax: holbib@holb.dk		
Sendt til: Statsbiblioteket (820010)		
<input type="button" value="Vis flere lokaliseringer"/> <input type="button" value="Vis lokal beholdning"/>		<input type="button" value="Bestil"/>

Fremtid - anbefaling

Bibliotekerne anbefaler helt klart en fortsættelse af funktionen som en driftsaktivitet fremover. Det kræver ikke nogen indsats fra DBC's side at gøre det permanent.

DBC har lavet to udviklingsforslag som begge ønskes af nogle af bibliotekerne:

1. udvikling af funktionen som en webservice så den også vil kunne bruges lokalt. Det vil i endnu højere grad kunne afhjælpe borgere der står i kø, men kræver udover selve servicen også en indsats i lokalsystemet. Flere har ytret ønske om dette. Og nogle biblioteker som ikke bruger funktionen i dag på grund af det uretfærdige over for lånere der allerede står i kø, vil så kunne bruge funktionen lokalt og via bibliotek.dk da alle brugere er ligestillede.

2. mulighed for individuelle parametre så fx forskningsbiblioteker kan have en meget lavere karensperiode. De forskningsbiblioteker som har evalueret har ytret ønske om dette.

Dette er et større udviklingsprojekt – det kunne dog være mindre hvis forskningsbibliotekerne er enige om fælles parametre så der blot skulle udvikles ét sæt parametre mere. Alle biblioteker kunne så vælge mellem de to sæt parametre.

Anders-Henrik Petersen
Kirsten Larsen
DBC

December 2014